avioliittoon. Mies oli nuori myöskin, mutta minä en voinut tykätä hyvää hänen ulkomuodostaan Minä pelkään, että hän ei ottanut tyttöä vaimokseen missään hyvässä tarkotuksessa. En voinut olla tuntematta sääliä tyttöä kohtaan — tässä hän oli valmistumassa vaimoksi ja äidiksi ilman pienintäkään tietoa niistä vakavista velvollisuuksista, jotka hän nyt juuri oli vastaan ottamassa. Hän vaan leikki vihkisormuksen kanssa, joka riippui silkkinauhassa hänen kaulassaan ja hän kertoi uudelleen ja uudelleen sitä kuinka onnellinen hän on. Minä epäilen josko hän todella tiesi mitä se sana merkitsee.

(Jatk.)

Tunnelman häiritsijä

Kirj. Matkailija.

Kääriintyneenä matkaviittaan istun Oscar II kävelykannen kan situolissa. Huomaamattani on luisunut kädestäni luettavanani oleva Walter Scottin Kenilworth, sillä ei ole nyt tilaa ajatusvaltakunnassani, niin hurmaavan suuremmoinen on ympärillä oleva näköala, luonnon suuri väärentämätön taulu.

Olemme juuri Törnsbergin valotornin kohdalla, joka pimeän tullen loistaa kuin tarulinna "tuhannen ja yhden yön" tarinassa, valollaan varoittamassa merenkulkijoita lähistönsä salakareista ja viittaamassa tietä aina tyyneen Kristianian lahteen, jonka pisimmässä perukassa sijaitsee vielä suureksi osaksi alkuperäisessä muodossaan keskiajan historiallinen kaupunki Kristiania.

Juhannusaattoillan lämmittävä aurinko on juuri mailleen vaipumassa aavemaisen synkkien Norjan tuntureiden taaksen luoden punertavan loimonsa mustien vuorien kallioharjanteille ja kultaisilla kaunoväreillänsä mainingeista merenpintaa. Ympärilläni vallitseva nuorten riehakas ilo sivuutuu huomaamattani. Norjan rannikkotaulu kiinnittää koko huomioni itseensä. Ulappa täynnä pursia, laivoja, brikiä, kuunareita, mikä sinne, mikä tuonne levollisesti kyntää Pohjanmeren tummaa pintaa. Juuri sivuutamme erään purjealuksen jonka keula, perä, runko ja taklaasi on niin yhdenmukainen sen kuvan kanssa minkä saamme muinaisista viikinkiläisistä Rydbergin esityksistä ja kaukoputkella tähystettyä luetaan keulasta laivan nimi: Thor.*)

Katse aikoo ulottua kauas menneisyyteen Thornin palvelemisen ja Viikinkiretkien aikaan.

Mutta — on kuin sielun silmien eteen katsetta katkaisemaan nousisi tuolta Kongsbergin vuonosta Ibsen, Björnson, nuo tunturimaan uudenajan suuret sielut.

Lähenemme rannikkoa. Vuonon perältä alkaa loimottaa pohjolan keskikesän tunturitulet. Valju kuu saapi tilansa hopeoida laivamme reittiä, jonka loistoväreissä Vellamon neidot kiitävät karkeloihin päivyen poikien keralla. Huvialukset piirtävät tuolla aallotarten teitä lähtiessään eräästä lahden poukamasta kiidättämään juhlivaa kansaa kohden pääkaupunkia.

Istun kuin lumojen linnassa, linnassa, jossa tahtoisin olla vankina ijäti — aina loppumattomiin — Hätkähdän vallattoman rajua kädenlyöntiä olkaani, joka kuitenkin useassa tapauksessa voisi olla ystävällisellä leikillä vastattavissa. Nyt se kävi kuin käärmeen pisto.

"Te olette, suokaa anteeksi suoruuteni, auttamaton haaveilija, uneksuja, jos niin saan luvan — Tiedättekö te elämän todellisuudesta ja niistä nautinnoista mitä se tuo?" Ja sitten hän jatkoi: "Ehkä suvaitsette tässä Kristianiaa odotellessa tämän pitkän merimatkan jälkeen, että virkistän — tunnenko oikeen — teidän synkän vakavaa sieluanne hauskoilla, mutta todellisilla tarinoilla, jutuilla, asioilla, joissa omalla personallani on ollut osansa; sieltä satumaasta Amerikasta, josta nyt palajamme?"

Henkilö, joka tuon kaunosanaisen esityksen teki, oli yksi niitä moraalisesti rappeutuneita herrasmiehiä, joita silloin tällöin livahtaa Amerikan mantereelle tehtyään jonkun kolttosen kotimaassaan ja sitten käyden täällä insinöörin, arkkitehtin, konttoorivirkailijan tai papin tittelillä. Tämä mies kehui käyttäneensä nimensä useampia arvoja, "sillä," kuten hän sanoi, "Ahmanin nimen eteen sopii rinnastaa niin komean arvonimen kuin kulloinkin haluaa."

Vaikka tämän "arvoja" omaavan hienon herran seura oli ollut koko matkan vähemmän miellyttävää, tunkeilevan käytöksensä, henkisesti tyhjän ja rivouksistaan rikkaan sanavarastonsa takia, suostuin kuulemaan uskoen voivani täydentää hänen taas tarjotuista jutuistaan sitä kuvaa minkä jo aikoja sitten olen tuon luokan henkilöistä luonut.

Laskelmassani en erehtynyt kään. A—n hänelle ominaisella julkealla avomielisyydellä alkoi kertoa niistä useista avioliitoista, mitä hän oli Amerikassa solminnut mitä erilaisimpien naisten kanssa, aina ollen pohjimmaisena tarkotuksenaan saada heiltä — rahat. Hänen koko kaunis, joskin jo osaksi irstailun turmelema ulkomuotonsa ja tarpeen vaatiessa gentlemannimainen käytöksensä avasi hänelle melkein loppumattoman menestyksen naismaailmassa.

Yksi hänen lukuisista "rakkaus" seikkailuistaan antaa näytteen siitä kuinka pitkälle tuonlaiset "gentlemannit" voivat mennä roistoudessaan luokkamme jäseniä kohtaan.

"Olin elellyt liian isosesti," jutteli hän, "viranomaiset olivat jo vähällä saada minut kiikkiin Mannin valkosen orjakauppalain rikkomisesta. Täytyi jättää Chicago ja siirtyä vähemmän lupaavaan kaivoskaupunkiin Michiganiin. Rahat olivat taas melkein kaikki, kun saavuin I—iin. Toki heti kylään saavuttuani tapasin erään entisen koulutoverini S—in. Hän vei minut vieraakseen taloon, jonka yläkerrassa asui. Talonisäntä, kaivantomies, oli pari kuukautta sitten murskaantunut pahoin kaivannossa ja oli siis sairaalassa. Isännän nuori vaimo, vasta kahdenkymmenenyhden vuoden ikäinen, asui yksin alakerrassa ja samana iltana esitti S—n, että minusta on tuleva seuraavien kuukausien ajoiksi yötoveri yksinäiselle alakertaan! Laveasti kertoi mitä kaikkia menettelytapoja heidän hänen, S—n ja S—n vaimon piti käyttää ennenkuin "Misis taipui päästämään vieraan miehen osalliseksi sänkykamarinsa suloista."

Mutta sehän ei ollut nytkään hänellä pääasia. Pääasia oli saada ne rahat, mitä vaimo sai miehensä sairausapukassasta ja kaivosyhtiöltä miehen loukkauksesta korvaamiseksi. "Ja tämän pääasian saatoinkin, joskaan en niin tyydyttävään tulokseen kuin S—n kanssa olimme suunnitelleet, niin kutakuinkin tyydyttävään loppuun. Iletti vähän jättäissäni akan. Tiesin, että lystäilymme seurauksena oli raskauden tila. Mutta mieskin pääsi kotiinsa sairaalasta, jotta eiköhän se parisen kuukautta tuostakin liene mennyt isännän laskuun, jolle ne tulevaiset asiat kuuluvatkin." Ja aika herrasnauru seurasi "voitokkaan" lopun muistelua.

"Brooklynin Fintaunin tyttöjen rahat ne viimekädessä kuitenkin oli, jotka minulle tämän paluumatkan isänmaahan tekivät mahdolliseksi" päätti hän kertomuksensa viimeisimmistä urotöistään.

Runolliset haaveiluni olivat todellakin häipyneet noita juttuja kuunnellessa. Tunnelmani oli tullut raa'asti häirityksi. Kätem olivat puristuneet nyrkkiin. En koskaan ennen ollut ajatellut lyödä ihmistä, mutta nyt olin valmis siihen. Haluni paloi iskeä "sankaria" luokkamme naisten viettelijää, raiskaajaa; suussani "gentlemannille" sopiva karkeus.

Mutta kuinka lieneekään; enhän koskaan ole ollut myöskään nietzscheläinen, mutta nyt hänen Zarathustransa oli kuin toveri, joka varoittaa: "Ystäväiseni, ei ole sinun tehtävänäsi olla kärpäsläpsänä."

Käännin selkäni. Oscar II oli saapunut Kristianian satamaan.

*) Thor, jumalien Odinin ja Jordin poika pohjoismaiden jumaluustarustossa. — Kirj. muist.

Naiset ja miehet

Eikö ne viat ole pois karsittavia, jotka ovat esteenä työväenluokan kehityksen edistymiselle, kotoisessa elämässämme?

Tyttö, joka kaikesta sielustaan pyrkii iloiseen, rauhalliseen ja onnelliseen elämään kuvittelee aina enemmän mahdollisuuksia kuin mitä hän koskaan tulee saavuttamaan. Hän ei ole jaksanut ajatella asiaa kylliksi monipuolisesti, sitä minkä verran hänellä on naisena mahdollisuuksia saavuttaa iloinen ja onnellinen elämä, joka tarkoittaa kaunista puhdasta kotielämää.

En tahdo väittää etteikö heidän toiveensa ole oikeutettua ja mitä muuta he voisivatkaan toivoa, sillä sitähän me kaikki toivomme tai olemme toivoneet.

Mutta samalla kun toivoo, niin pitäsi myöskin muistaa tutkia sitä minkäverran on olemassa mahdollisuuksia noiden toiveiden toteuttamiseksi. Nuori kaunis tyttö, sinusta pitävät, sinua ihailevat nuoret kauniit pojat. He ovat voimakkaita, reippaita ja iloisia ja he toivovat saavansa viettää iloista, onnellista, rauhallista viehättävää kotielämää, mutta hekään eivät käsitä, eivät ole muistaneet minkälaiset mahdollisuudet heillä olisi saavuttaa sellainen elämä, jota he toivovat ja mielessänsä kuvittelevat. He eivät ole tietoisesti harkinneet sitä mitä monta estettä työväenluokan miehillä ja naisilla on edessään, heidän pyrkiessään saavuttamaan onnellista, iloista ja rauhaisaa elämää, jos kohtakin menevät avioliittoon oman rakkaansa kanssa.

No onko meillä sitten ollenkaan mahdollisuutta saavuttaa avioliitossa muuta kuin ikuisen ristin, kärsimyksiä ja vaivoja? Uskon, ettei tämän järjestelmän aikana työläiset voi täydellistä onnea avioliitossa saavuttaa. Mutta tiedän, että jos tyttö ja poika eivät ole kuvitelleet mielessään muuta kuin sen mitä kylmät tosiasiat ja ympäristö heille selvästi näyttävät, jos he ovat tietoisesti harkinneet minkälaiset mahdollisuudet heillä olisi viettää onnellista yhteiselämää, tietäen että köyhyys ei ole miehen eikä vaimon syy, eikä puute ja kurjuus ole heidän syynsä, ja että sitä he kuitenkin voivat tahtomattansa osaksensa saada, niin voivat he elämänsä yhdessä elää jotakuinkin sopusuhtaisesti.

Uskon, että järki on ainoa hyvä apu onnellisuuden saavuttamisessa. Jos järjellisesti asioista keskustellaan, niitä yhdessä pohditaan, eikä kumpikaan tahdo olla toisensa isäntä, niin voi avioliitto olla tyydyttävä, jopa onnellinenkin. Silloin voi koti olla ilon ja rauhan satama miehelle sekä naiselle.

Mutta — jos, nimittäin — niin koti voi tässä tapauksessa olla ilon ja rauhan satama, jos ei satu työttömyyttä ja sen johdosta ulkopuolelta tulevia huolia, ja kärsimyksiä. Ei silloin voi olla herttaista onnellista kotia missään, kuin väsymys raskaasta työstä alinomaan rasittaa, kun puute ja kurjuus uhkaa ollen aina raskaana painajaisena onnea ja rauhaa häiritsemässä. Nämä seikat ne ovat jotka niin monesta työläisperheestä onnen, rauhan ja jopa rakkaudenkin karkoittavat. Ja syy tähän on kokonaan yhteiskunnassa.

Ensiksikin me olemme tässä yhteiskunnassa kasvaneet, missä painetaan työväen luokan mies ja nainen tietämättömyyteen ja tietämättömyydestä johtuu suurempaa kurjuutta sekä henkistä, että aineellista kurjuutta. Ei tiedetä missä on vika. Ja juuri siksipä voivatkin kurjuus ja kärsimykset yhä enemmän ja suuremmiksi kasvaa. Onni ja rakkaus katovat ja puolisot usein syyttävät siitä toisiansa. Tuska ja vaiva lisääntyy. Koti ei ole enään koti. Mies